

Secese

- prudký ekonomický růst, nové výrobní technologie, kapitalistická společnosti, (církve a šlechta ztrácejí vliv), zápas o kolonie (Německo), závody ve zbrojení, rozdělení Evropy na Trojspolek (Německo, Rakousko-Uhersko, Itálie) a Trojdohodu (Francie, Anglie, Rusko)
- **rozšíření secesního umění** – secese vznikla ve Vídni v 80. letech 19. století, postupně zasáhla celou Evropu, Spojené státy i Japonsko, 1890-1905-období vrcholné secese, nejvýznamnější centra – Vídeň, Paříž, Praha
 - **poslední univerzální sloh** (pronikla do všech oblastí lidské činnosti – malířství, hudby, poezie, architektury, šperkařství, nábytkářství a módy, přesně podle principů **Gesamtkunstwerk**, podle kterého měly všechna umělecká díla být v harmonické jednotě)
 - secese zrušila hranice mezi tzv. vysokým uměním (malířství, sochařství) a uměním užitým
 - je protestem proti kopírujícímu historismu a těžkopádnému konzervativnímu akademismu
- **název secese** - z latinského secessio - odchod, odtržení, v různých zemích označována různými názvy:
 - Německo: **Jugendstil** nový styl, sloh mladý
 - Francie: **Art Nouveau** nové umění
 - Anglie: **Modern Style** moderní styl
 - Itálie: **Stile floreale** květinový styl
 - secese se dočkala i mnoha pohrdavých přezdívek: Paling stijl (úhoří styl), Schnörkelstil (závitkový styl), Bandwurmstil (tasemnicový styl), gereizter Regenwurm (styl vylézající žížaly), Moderne Strumpfbanlinien (moderní podvazková linie), Yachting Style (jachtařský styl), Style Métro, Noodle Style (nudlový styl) nebo Lilienstil (liliový styl).
- **znaky secese**
 - svoboda umělecké fantazie
 - ornamentálnost, lineárnost, využívání přírodních tvarů (květů, listů, lidských a zvířecích postav), inspirace exotikou
 - typické květiny - lilie, kosatec, tulipán, leknín mák rozložený na ploše
 - typická zvířata - labuť, páv; symbolem vášně, intelektu, erotiky
 - časté jsou vlnící se linie, které vyvolávají v ploše pohyb, stylizace tvarů, celková ladnost plochy
 - plošně pojaté tvary, nestínované, barevné plochy lomených barev, které mají symbolický význam
 - žlutá - barva hmoty, slunce, života a radosti
 - modrá a zelená - barvy neskutečné, faustovské
 - černá - poslem ducha
 - bílá - symbolizuje ztroskotanou naději, smrt

Architektura

- je působivá svou **dekorativností, členitostí, rytmičností, propojení linie s plochou**
- je opakem funkcionalistické architektury, která upřednostňuje funkčnost na úkor krásy
- je **zdobena vegetativním ornamentem** (rostlinným a květinovým ornamentem)
- pracuje s nejrůznějšími materiály, které vzájemně kombinuje - sklo, keramika, kov
- **dva architektonické směry v Evropě**
 - **ornamentální směr - inspirovaný organickou hmotou, velmi zdobný**
 - **Antonio Gaudí – španělský architekt**, sochař, odvážně experimentuje s hmotou, jeho stavby lákají svou bizarností a fantaskností, kombinuje prvky gotické a barokní, využívá různých materiálů (barevné střeby, glazované keramiky-z nich vytváří mozaiky, kámen, cihly, beton), pracuje sochařskou metodou-na kostru ze železných prutů nanáší vrstvu betonu:
 - do podoby kostí a koster fantaskních ještěřů-**park Guell v Barceloně** (zahradní město obložené střeby glazované keramiky)
 - do podoby hnízd termitů, které připomínají **gotickou katedrálu-Sagrada Familia v Barceloně** (bohatá sochařská výzdoba, svou originální fantazii uplatnil na detailech staveb: okna, komíny, balkóny, stropy, sloupky - při řešení se nikdy neopakoval)
 - **Victor Horta** – belgický architekt, jeho stavby představují vrchol vědeckého a technického pokroku, jsou zdobeny květinovým dekorem, vznikají z kamene, který je zaoblený, ze železa spleteného do ornamentu=připomínají šlehy biče, i ze skla, **dům Tasselových v Bruselu – kovové schodiště** (Gesamtkunstwerk - dílo, v němž je spojeno současně více druhů umění, např. hudba, poezie, tanec, pantomima, architektura a malba, jednotlivé složky se musejí doplňovat- harmonická jednotka)
 - **Josef Fanta** – český architekt, navrhl **Hlavní nádraží v Praze a Fantova kavárna**, Hlávkovy koleje v Praze, Mohyla Míru u Slavkova; Dům Hlaholu v Praze

- **Osvald Polívka a Antonín Balšánek** – čestí architekti, **Obecní dům v Praze**-reprezentační budova v mnoha sály, restaurace, výstavní prostory, salonky, schodiště, dále autory budovy Pojišťovny na Národní třídě v Praze
- **geometrický směr – racionální, více geometrických prvků**
- **Otto Wagner** – vídeňský architekt, strohá architektura s převahou krychlových tvarů, postavil stanice vídeňské okružní dráhy a budovu Poštovní spořitelny
- **Jan Kotěra** – český architekt, žák Otty Wagnera, autor první secesní stavby v jednotném stylu, **Peterkův dům na Václavském náměstí**

Sochařství

- volné sochy jsou stylizované, typickým znakem je vlnění ploch, secesní ornamentálnost se projevovala na reliéfních výzdobách budov
- **Auguste Rodin**– francouzský sochař, prošel více směry, za základ své umělecké činnosti pokládal přírodu, lidské tělo bylo pro něj nejvhodnějším prostředkem k uměleckému vyjádření
 - dostal státní zakázku na sochařskou výzdobu brány **Muzea dekorativních umění** - vytvořit bránu v duchu slavných portálů minulosti, Rodin zvolil téma z Dantovy Božské komedie a své dílo pojmenoval **Brána pekel**
- **Ladislav Šaloun** – Pomník mistra Jana Husa v Praze

Malířství

- dekorativní, ornamentální, plošné s obrysy, symbolické – olejomalby, fresky, grafika
- **Gustav Klimt** - rakouský malíř, otec pocházel z Čech, vyhledávaný portrétista vídeňských dam, úzké a dlouhé formáty s erotickým podtextem
 - typickým znakem jeho malby je spojení pojetí figury s něžnou barevností a ornamentální důraz na erotismus, stylizované pozadí zaplněné barevnými geometrickými tvary nebo spirálovitým zlacením
 - nástrovní malby pro vídeňskou univerzitu i městské divadlo V Karlových Varech, autor litografický plakátů – obrazy **Polibek**, Tři věky ženy, Panna (NG Praha) Judita s hlavou Holoferna
 - většina obrazů provokuje dráždivostí, erotičností, skandálem, Klimt obviněn z pornografi, obrazy musel vymáhat soudně
- **Alfons Mucha** - český malíř, grafik žijící v Paříži a USA, styl Mucha-vznikl v souvislosti s tvorbou plakátů, na kterých je vyobrazena herečka Sarah Bernardt, autor kostýmů, šperků, kalendářů a dalších uměleckých plakátů
 - dílo – plakátová (grafická) tvorba – **plakát Gismonda**, výzdoba Obecního domu, vitráž v chrámu sv. Víta, Slovanská epopej (20 velkých obrazů s námětem slovanské minulosti)
- **Max Švabinský** - malíř, grafik, krajinář, portrétista slavných (Němcová, Smetana, Neruda), vitráž v chrámu sv. Víta - Poslední soud

Užité umění

- secesní nábytek a vybavení bytu, svítidla, porcelán, tapety, šperky – vše se secesním ornamentem
- **Luis Comfort Tiffani** – svítidla, šperky, vitráže – využití barevného skla